

Asia: VN/23654/2021

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle arkistolain ja Kansallisarkistosta annetun lain muuttamisesta/Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av arkivlagen och lagen om Riksarkivet

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

1 Asian tausta ja valmistelu

Sote-toimijoiden näkökulmasta olisi järkevämpää, että lakiuudistus olisi tullut voimaan jo aiemmin tai, että se tulisi voimaan vasta hyvinvointialueiden valmistelun ja valmistelun toimeenpanon jälkeen.

Tämän lainsäädännön perusteella tehtävät sähköistä arkistointia koskevat vaatimukset pitäisi ottaa huomioon 1.1.2023 aloittavien hyvinvointialueiden järjestelmissä. Kun ei ole varmuudella tiedossa, mitä vaatimukset tulevat olemaan ja onko niissä muutoksia tämän hetken vaatimuksiin, (esimerkiksi SÄHKE2 ja KA/15906/07.01.01.00/2021 Määräys arkistoitavien asiakirjojen muodosta) on vaikea suunnitella järjestelmähankintoja koska aikataulu on ongelmallinen ja hyvin tiukka.

Lain valmistelua on muutenkin leimannut liiallinen kiire, jolla on kauaskantoisia vaikutuksia koko toimialan osalta. Esitämme toiveen vastuuviranomaisen antamasta ohjauksesta lain soveltamisessa.

2 Nykytila ja nykytilan arviointi

Näemme kannatettavana sen, että lailla pyritään yhdenmukaistamaan lainsäädäntöä tiedonhallintalain ja EU:n tietosuoja-asetuksen kanssa. Olisi kuitenkin ollut parempi, että tämä uudistus olisi tehty yhdessä tiedonhallintalain kanssa, koska tiedonhallintalaissa asetetaan tietyt määrätykset, jolle tämä laki näyttyy alisteisena. Kansallisarkistolle määritelty päätösvalta sähköisen arkistoinnin osalta olisi pitänyt ottaa huomioon jo tiedonhallintalain valmistelussa (joka sekin toteutettiin liiallisella kiireellä).

Lausuntopalvelu.fi 2/3

3 Tavoitteet

Lakiesityksen tavoitteena on selkiyttää Kansallisarkiston arkistoinnin kannalta tarpeellinen määräystenantovalta. On varmasti oleellista, että tämä toimii myös käytännössä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kuntien osalta on hyvä, että Kansallisarkisto pyrkisi tukemaan keskitettyä sähköistä arkistointia mahdollisesti tarjoamallaan omilla palveluilla, eikä kuntien tarvitsisi itse huolehtia arkistoitavan aineiston sähköisestä säilyttämisestä. Olisi tärkeää, että tällä pystyttäisiin luomaan yhdenmukaisia käytäntöjä myös kunnille.

Hyvinvointialueiden taloudellisesta tilannetta kuvaavassa kappaleessa haastattelut on tehty kuntien näkökulmasta ja hyvinvointialueiden näkökulmaa ei ole huomioitu esimerkiksi siirtyvien henkilöstöressurssien ja kustannusten osalta.

Kohdassa Vaikutukset viranomaisten ylläpitämiin tietovarantoihin (sivu 26) on kohta, jossa kerrotaan hallinnossa käytettävistä tietojärjestelmistä ja tietovarannoista yhteisinä. Tekstissä jää epäselväksi, mitä kaikkea tämä voi tarkoittaa ja mitä tarkoitetaan hallinnoinnista vastaavalla taholla?

Kohdassa Tekniset vaikutukset (sivu 27) on todettu, että aineiston metatietoja voitaisiin muokata siirtojen yhteydessä ja toisena tavoitteena on ollut, ettei asiakirjojen muotoa tarvitsisi muokata ennen Kansallisarkistolle siirtoa. Lain käsitelmäärittelyssä kohdassa § 2a (sivu 96) todetaan kuitenkin, että arkistointi alkaisi vaiheesta, jossa asiakirjojen kuvailemista arkistoitavaan tietovarantoon ja asiakirjan säilyttämistä eheänä, luottamuksellisena ja todistusvoimaisena saatavuuden takaavin keinoin. Nämä kohdat ovat ristiriidassa keskenään, vai tarkoittaako arkistoinnin alkaminen tässä tapauksessa vasta siirron jälkeistä ajankohtaa? Lain kohdan 2a arkistoinnin määrittely on myös kokonaisuudessaan ongelmallinen koko arkistoalan ja arkistotyön näkökulmasta.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja kansainvälinen vertailu

Ei lausuttavaa.

6 Yksityiskohtaiset perustelut

2 a §: pysyvän säilyttämisen määrittely (sivut 53-54). Määrittely on hankalasti esitetty ja jättää laissa ilmaistun arkistotoimijan tulkinnalle varaa riippuen siitä, mitä lainsäädäntöä tulkitaan. Jos lakiesityksessä luovutaan pysyvän säilyttämisen käsitteestä kokonaan, on haastavaa, että arkistotoimijan on itse tulkittava pysyvän säilyttämisen käsitettä. Pitäisikö tässä kohdin pohtia myös käytännön lainsoveltamisessa esiintyvien epäyhtenäisten sekä väärien ja lain tarkoituksesta poikkeavien tulkintojen riskejä?

Lausuntopalvelu.fi 3/3

7§: mikä on raja-aktiivivaiheen asiakirjojen ja arkistoitavien asiakirjojen välillä, kun se erotetaan lainsäädännössä (sivu 59)? Onko tässä vaarana näiden käsittelyvaiheiden irtaantuminen toisistaan erillisinä ilman vaiheiden yhteenliittymistä? Tästä voi seurata ongelmia asiakirjojen metatietojen ja muodon osalta.

8§ mainittuun arkistointi- tai arkistosuunnitelmaan pitää saada lisäohjeistusta siitä, miten se toteutetaan. Olisiko hyvä yhdistää se tiedonohjaussuunnitelmaan tai tiedonhallintamalliin (sivu 61).

Sivulla 62 esitetty kuvauksen tai luettelon ylläpito: miten tämä suhteutuu tiedonhallintalain asiakirjajulkisuuskuvaukseen?

Sivulla 63 kerrotaan, että seulontapäätökset tehdään lain voimaantulon jälkeen. Kumoako tämä laki voimaantulleessaan aiemmat seulontapäätökset?

Lain voimaantulo (luku 9, sivu 82). Mitä tarkoitetaan hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon asiakirjojen siirtämisellä Kansallisarkistoon aikaisintaan 10 vuotta lain voimaantulosta ja miten tämä suhtetuu THL:n tulevaan siirto-ohjeistukseen hyvinvointialueille siirrettävästä aineistosta esimerkiksi niiden aineistojen osalta, joita ei siirretä hyvinvointialueille?

7 Lakiehdotukset

Ei lausuttavaa.

8 Muut huomiot

Ei lausuttavaa.

Luukkonen Jussipekka
Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä